

Editörden

E-Journal of Yasar University dergisi Türkçe ve İngilizce dillerinde yayın yapan hakemli, disiplinlerarası akademik bir dergidir. Yayın hayatının ilk on yılını başarı ile tamamlayan dergi, her ne kadar 2016 yılı itibari ile işletme, ekonomi alanları ile bu alanlarla kesişimde olan disiplinlerarası özgün çalışmaları kabul etme kararı almış olsa da, 2015 yılı içerisinde değerlendirme sürecinde olan sosyal bilimlerin diğer alanlarındaki çalışmalardan hakem değerlendirme sürecini başarı ile tamamlamış olan çalışmalara bünyesinde yer vermeye devam etmektedir. Derginin amacı akademik olarak bilimsel açıdan üst düzeyde, nitelikli ve alanında özgün çalışmaları yayınlamak, üretilen bilgilerin daha çok kişiye ulaşmasını sağlamak, yapılan çalışmaların uluslararası literatürde yer almasını sağlamaktır.

E-Journal of Yasar University dergisinin Ekim sayısında ekonomi, işletme, finans, lojistik, pazarlama ve turizm alanlarında on bir Türkçe, yedi İngilizce çalışma yayınlanmıştır.

Meltem Yavuz, Meltem Akca ve Mübeyyen Tepe Küçükoğlu'na ait *Zihinsel İş Yükünün Ölçümü: CarMen-Q Ölçeğinin Türkçe 'ye Uyarlaması* adlı çalışması Rubio-Valdehita ve meslektaşları (2017) tarafından geliştirilen Zihinsel İş Yükü Ölçeğini (CarMen-Q) Türkçe 'ye uyarlamak ve ölçeğin psikometrik özelliklerini incelemektir. 268 katılımcıdan elde edilen verilere uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, ölçeğin orijinal formundaki gibi dört boyutlu bir yapıda olduğu saptanmıştır. Bu boyutlar; bilişsel iş yükü, geçici iş yükü, duygusal iş yükü ve performansa bağlı iş yükü talepleridir. Türkçe Zihinsel İş Yükü Ölçeğinin madde-toplam korelasyon katsayılarının 0.12 ile 0,74 arasında olduğu gözlemlenmiş, iç tutarlık katsayısı $\alpha = 0,90$ olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, Türkçe Zihinsel İş Yükü Ölçeğinde yer alan boyutlar arasındaki ve bu boyutların işten ayrılma niyeti değişkeni ile olan yordama (predictive validity) geçerliliği de değerlendirilmiştir. Analiz bulguları, Türkçe Zihinsel İş Yükü Ölçeği'nin Türkiye'deki örneklem üzerinde yeterli düzeyde geçerlilik ve güvenilirlik değerlerine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Gelişmiş ve gelişmekte olan 43 ülkeyi içeren panel veri setiyle, yatay kesit bağımlılığı ve eğim katsayısının heterojenliğini dikkate alan ortak ilişkili etkiler (CCE) ve genişletilmiş ortalama grup (AMG) tahmin edicileri kullanan Mesut Türkyay *Kamu Borcu ve Büyüme İlişkisi: Heterojen Panel Veri Analizi* başlıklı çalışması kamu borç stoku ile büyüme arasındaki ilişki ülke gruplarına göre değiştiğini vurgulamaktadır. Model sonuçlarına göre, kamu borç stoku ile büyüme arasındaki ilişki ülke gruplarına göre değişmektedir. Gelişmiş ülkeler için kamu borcu ve büyüme ilişkisi pozitif olarak bulunurken, gelişmekte olan ülkeler için ise söz konusu ilişkinin negatif olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mahmut Efendi ve Funda Oduncuoğlu'nun *Engelli Turizmde Turist Rehberliği Uygulamaları Üzerine Niteliksel Bir Araştırma* başlıklı çalışmasında rehberlerin bu pazara hizmet verebilme konusundaki mevcut düzeylerinin ve pazara yönelik bakış açılarının belirlenmesidir. Bu amaçtan hareketle araştırmada nitel bir araştırma yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği benimsenmiş ve 21 rehberi ile yüz yüze mülakat gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda turizm sektöründe yer alan tüm işletmelerin engellilerin hareketliliklerini destekleyici birtakım tedbirleri almaları ve onların turizm faaliyetlerinde bulunmalarını kolaylaştırıcı bir etki yaratmaları beklenmektedir. *Temel Bileşenler Analiziyle Yükselen Piyasa Ekonomilerinin Makroekonomik Performansı* başlıklı çalışma ile Türkiye'nin de aralarında yer aldığı 22 Yükselen Piyasa ekonomisinin makroekonomik performans endekslerinin hesaplanması ve bu endekse dayanarak karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu kapsamda ampirik analizde ele alınan ülkelerin 2000-2017 dönemine ait yıllık iktisadi büyüme, enflasyon, istihdam, bütçe dengesi ve dış ticaret haddi verileri kullanılmıştır. Çalışmada makroekonomik performans endeksinin oluşturulması amacıyla değişkenlerin ağırlıklandırılması hususunda

avantajlara sahip Temel Bileşenler Analizi yöntemi tercih edilmiştir. Ayrıca 2008 küresel krizinin etkilerini görmek adına analizde 2000-2008, 2009-2011 ve 2012-2017 alt dönemlerine ilişkin makroekonomik performans endeksleri de hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre 2000-ç Doğu ve Güneydoğu Asya ya da Latin Amerika bölgesindeki muhtemel ekonomik rakipleri ile karşılaştırıldığında Türkiye'nin tüm alt dönem endeks değerlerinde başarıyı istenen oranda yakalayamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Serpil Aytaç, Tuğba Engin ve Erdoğan İmanlı'nın *İş Güvenliği Uzmanlarının İşe İlişkin Duygusal İyi Oluş Hali, Mutluluk ve Yaşam Tatmini İlişkisi* adlı çalışması A*B*C grubu tehlike sınıfına göre uzmanların işe ilişkin duygusal iyilik algıları, mutluluk ve yaşam tatminleri ölçülmüş ve değişkenler arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, işe ilişkin iyilik algısının ölçülmesine olanak sağlayan Paul T. Van Katwyk, SuzyFox, Paul E. Spector, E. Kevin Kelloway,(1999) tarafından geliştirilen "İşe ilişkin duygusal iyilik algısı ölçeği"; bireylerin yaşam doyumlarını ölçmek amacıyla Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen "Yaşam Doyumu Ölçeği"; ayrıca Hills ve Argyle (2002) tarafından geliştirilen " Oxford Mutluluk Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmanın ana kütesini, Bursa il sınırları içinde görev yapan, tehlike sınıfı ve sektör ayrımı yapılmayan iş güvenliği uzmanları oluşturmaktadır. Online anket yöntemi ile 1200 iş güvenliği uzmanına ulaşılmış; 195 uzmandan geri dönüş alınmıştır. Elde edilen sonuca göre, iş güvenliği uzmanlarının uzmanlık sınıflarına göre işe ilişkin iyilik algıları, mutluluk düzeyleri ve yaşam tatminlerinin farklılık gösterdiği, işe ilişkin duyguların mutluluk ve yaşam tatminini etkilediği anlaşılmıştır. Musa Bayır ve Hüseyin Güvenoğlu'nun *Servetin Tüketim Üzerindeki Asimetrik Etkileri* başlıklı çalışması konut ve finansal servetteki değişimin tüketim harcamaları üzerindeki asimetrik etkilerini ampirik olarak araştırmaktadır. Çalışmada, iki ampirik model tahmin edilmektedir. Birincisinde, konut servetinin tüketim üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. İkinci modelde ise finansal servetin tüketim üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Çalışmanın yöntemi NARDL'dir. Analizler 2011: Q1-2019: Q4 dönemini kapsamaktadır. Çalışmanın ampirik bulguları servet ve tüketim arasında asimetrik eşbütünleşme ilişkisi olduğunu göstermiştir. Uzun dönemde, konut servetindeki artışın tüketim üzerinde bir etkisi yoktur. Ancak, konut servetindeki %1'lik bir azalma tüketimi %0.32 düşürmektedir. Finansal servetteki değişimin tüketim üzerindeki etkisi ise hem artış hem azalış durumunda ortaya çıkmaktadır. Finansal servetteki %1'lik artış tüketimi %0.18 artırırken, finansal servetteki %1'lik düşme tüketimi %0.21 azaltmaktadır. Sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, analiz döneminde servet etkisinin geçerli olduğu ifade edilebilir.

Türkiye'de Ocak 2010'dan Aralık 2019'a kadar geçen sürede Çok Değişkenli Uyarlanabilir Regresyon Spline (MARS) Modelini kullanarak, Borsa İstanbul kapanış fiyatının (BIST 100) makroekonomik belirleyicilerini tahmin etmeyi amaçlayan Buğra Bağcı ve Ferhat Çıtak'ın Çok Değişkenli Uyarlanabilir Regresyon Uzanımları (MARS) Modeli Kullanılarak Türkiye'de Borsa Fiyatının Makroekonomik Değişkenler İle Tahmin Edilmesi başlıklı çalışması MARS modelini kullanarak hisse senedi fiyatını tahmin etmek için 10 makroekonomik değişken kullanılmıştır. Sonuçlarımız enflasyon oranı, altın fiyatları, sanayi üretim endeksi, para arzı, döviz kuru, kredi hacmi ve iç borç stoku gibi değişkenlerin BIST 100 kapanış fiyatının tahmini için önemli olduğunu göstermektedir. Serkan Ünal'ın Hisse Senedi Getirileri Üzerinde Para ve Maliye Politikası Araçlarının Etkisi: Borsa İstanbul Üzerine Bir Araştırma başlıklı çalışmasında bağımsız değişkenler olarak para politikasını ölçmek için M3 para arzı/ GSYH, maliye politikasını ölçmek için ise faiz dışı bütçe dengesi / GSYH değişkenleri kullanılmıştır. Bağımlı değişken olarak ise Borsa İstanbul'un performansını ölçmek için BİST100 endeksinin getirisi belirlenmiştir. Çeyreklik dönem aralığının kullanıldığı veri setinde 2006.1Ç ve 2019.3Ç arasındaki zaman dilimi kapsanmıştır. Çalışmada durağanlığın tespiti için ADF birim kök testi, değişkenler arasındaki ilişkinin ve gecikme sürelerinin tespiti için ARDL sınır testi ve hata düzeltme modeli (ECM), yapısal kırılmaların sonuçlara etki edip etmediğini anlamak için ise CUSUM ve CUSUM x2 testleri uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre bütçe dengesindeki

negatif yönlü değişimler ve M3 para arzındaki artış istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde BİST100 endeksi üzerinde pozitif etkiye sahiptir. Volkan Akgül'ün *Gönen Termal Turizm Merkezindeki Otel İşletmelerinde Personel Güçlendirme ve Yaratıcılık İlişkisine Yönelik Bir Uygulama* başlıklı çalışması personel güçlendirme ve örgütsel yaratıcılık arasındaki ilişkiyi ve demografik değişkenlere göre farklılık durumlarını tespit etmektedir. Bunu yaparken; personel güçlendirmenin dört alt boyutu tek tek ele alınarak örgütsel yaratıcılığı ne yönde etkilediği araştırılmıştır. Araştırılma yapılırken, Balıkesir ili Gönen ilçesindeki termal otel işletmeleri örneklem olarak seçilmiş ve çalışanlardan 151'i anket doldurarak araştırmaya katılmıştır. Ankette personel güçlendirme ile ilgili 12 adet, örgütsel yaratıcılık ile ilgili 21 adet ve demografik bilgilerin bulunduğu sorular sorulmuştur. Likert ölçeği kullanılan anket verileri toplanıp; frekans, korelasyon ve çoklu regresyon analizleri uygulanmıştır. Çalışma sonucunda; personel güçlendirme ve alt boyutlarından anlam, özerklik ve etki boyutlarının örgütsel yaratıcılık üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilirken, yetkinlik alt boyutu ile ilgili bir anlamlılık tespit edilememiştir. Hakan Cavlak ve Cihan Yılmaz'ın *Nakit Akış Yapısı-İşletme Yaşam Döngüsü ile Finansal Sıkıntının Birlikte Değerlendirilmesi: BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde Bir Araştırma* adlı çalışması BIST XUSRD'deki 46 işletmenin 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ait nakit akış yapısı-işletme yaşam döngüsü aşaması tespiti için Gup vd. (1993) ile Bruwer ve Hamman (2005), finansal sıkıntı için ise Altman Z-Skoru (1968) modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; ilgili işletmelerin öngörülen biçimde ağırlıklı olarak başarılı işletme yapısında olduğu, bu işletmelerin de yine beklendiği şekilde finansal açıdan sıkıntılı alanın dışında olduğu belirlenmiştir. Finansal sıkıntı alanında yer alan işletmelerin de öngörülen şekilde nakit akış yapılarının gerileyen veya yeniden yapılanan, küçülen ve genç işletme olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonuçları, literatürdeki çalışmalarla büyük ölçüde örtüşmektedir. Ayrıca işletme yaşam döngülerinin gereği olarak ortaya çıkması muhtemel durumlar ile finansal sıkıntı skorları yüksek oranda benzer eğilim göstermektedirler. Ali Solunoğlu restoran işletmelerinde algılanan yemek kalitesi, memnuniyet, marka imajı ve tavsiye etme davranışının birbirleri ile olan etkileşimleri irdelediği *Restoran İşletmelerinde Algılanan Yemek Kalitesi, Memnuniyet, Marka İmajı Ve Tavsiye Etme Davranışı İlişkisi* başlıklı çalışması tüketici tercihlerinde yemek kalitesinin marka imajını, memnuniyeti ve tavsiye etme davranışını pozitif yönde güçlü düzeyde etkilediği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra tüketici memnuniyetinin tavsiye etme davranışı ile marka imajı üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü etkileri olduğu belirlenmiştir. Araştırma, elde edilen sonuçlar ışığında çeşitli paydaşlar ve diğer araştırmacılara öneriler ile tamamlanmıştır. *Türkiye'de Perakende Gayrimenkulleri ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar: Stratejik Bir Keşfedici Analiz* adlı çalışması ile Dursun Onur İlhan (1) dört basamaklı yeni bir yol haritası önerisini (uluslararası, ulusal, yatırım yaklaşımı ve proje basamakları), (2) bunun için gerekli olan altyapıyı (kamu-özel sektör iş birliğini yeniden kurgulamak, çevrimiçi bir yatırımcı ara yüzü sunmak ve CBS destekli bir bölgesel yatırım fırsatları listesi oluşturmak) ve (3) Türkiye'deki illere genel bir bakışı ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, yeni bir şemsiye iş örgütünün kurulması ve teknolojinin verimli kullanımını da öngörülmüştür. Bu keşfedici analizde literatür taraması kullanılmıştır. Orhan Emre Elma'nın *Zihinsel Gezinmenin Risk Toleransı ve Para Yönetimi Davranışları Üzerindeki Etkisi* başlıklı çalışması zihinsel gezinmenin yatırımcıların risk alma yetenekleri ve para yönetimi davranışları üzerindeki potansiyel etkisini tespit etmektedir. Zihinsel gezinmenin risk toleransı ve para yönetimi davranışları üzerindeki yordama gücü, finansal yönetim ve yatırım planlaması alanında Türkiye'de eğitim alan ve geleceğin yatırımcıları olarak kabul edilen 226 üniversite öğrencisi üzerinde incelenmiştir. Yapısal Eşitlik Modellemesi sonuçları, zihinsel gezinmenin hem risk toleransı hem de para yönetimi davranışlarını olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu sonuçlar, uluslararası literatür ile uyumludur.

Türkiye-Afrika Ticari İlişkileri; Panel Nedensellik Analizi Bağlamında Yeni Bir Değerlendirme başlıklı çalışması ile Alper Yılmaz Türkiye-Afrika arasındaki ticari ilişkileri seçilmiş Afrika

ülkeleri bağlamında incelemeyi hedeflemektedir. Geçtiğimiz dönemlerde pek çok Afrika ülkesi dışa dönük ekonomi anlayışı çerçevesinde hızlı bir büyüme sürecine girmiş ve bu süreçte Türkiye-Afrika ticari ilişkileri sürekli gelişmiştir. Bu çalışmada Türkiye'nin söz konusu ticaretinin seçilmiş Afrika ülkeleri bağlamında ekonomik büyüme sürecinde ne kadar etkili olduğunu ortaya koymaya çalıştık. Bu doğrultuda ekonomik büyümeyi temsilen, 20 Afrika ülkesine ait reel GSYİH (Rgdp) rakamlarını ve dış ticaret değişkenini temsilen de dış ticaret hacmi (FTV) ve ödemeler dengesi (BoT) verilerini kullandık. Bu çerçevede 2006 yılında Konya tarafından geliştirilen ve SUR (Görünürde İlişkisiz Regresyon) yöntemine dayanan panel nedensellik testi, seçilmiş 20 Afrika ülkesinin 1990-2016 dönemine ait verilerine uygulanmıştır. Ampirik sonuçlara göre dış ticaret değişkenlerinden ekonomik büyüme doğru nedensellik ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. Mehmet Cihangir, Mehmet Ali Polat ve Uğraş Çalışkan'a ait *Türkiye'de Alternatif Finansal Yatırım Araçları Arasındaki Dinamik Etkileşim: Uygulamalı Bir Analiz* adlı çalışması Türkiye'de altın, borsa, döviz ve faiz getirileri arasındaki etkileşim, 2002:M01-2019:M11 dönemi için VAR yöntemiyle incelenmiştir. Etki-tepki fonksiyonlarına göre dövizin getirisi arttığında; borsa, altın ve faiz de artmış, altının getirisi arttığında; borsa, altın ve faiz ilk dönemde artmış, sonra döviz ve altın azalmaya başlamıştır. Borsanın getirisi azaldığında; altın, döviz ve faiz ilk dönemde azalmış, sonra artmaya başlamıştır. Faizler arttıdaysa; borsa, altın ve döviz azalmaya başlamıştır. Varyans ayrıştırması analizinde; faizdeki değişimlerin %31'inin dövizden, %10,8'inin altından, %3,8'inin borsadan kaynaklandığı, altın fiyatlarındaki değişimlerin %10,2'sinin döviz, %2,3'ünün borsa kaynaklı olduğu, borsanın getirisinde yaşanan değişimlerin %7,8'inin altından kaynaklandığı ortaya çıkmıştır. Dövizin getirisinde meydana gelen değişimlerin %38'inin altında, %14'ünün borsada ve %1,3'ünün faizde meydana gelen değişimlerden kaynaklandığı görülmüştür. Seriler arasındaki nedensellik ilişkileri Granger testiyle incelenmiş ve dövizden altına; altın, borsa ve dövizden faize; borsadan dövize doğru tek yönlü nedensellik ilişkileri bulunmuştur. *Türkiye'de Savunma Harcamalarının İşsizlik Oranı Üzerine Etkisi* başlıklı Şerif Canbay ve Derya Mercan'ın çalışması Türkiye'ye ait 1988-2017 dönemi verilerinden hareketle askeri harcamaların işsizlik oranı üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yapısal kırılmalı Otoregresif Gecikmesi Dağıtılmış Modeline (ARDL) dayalı Sınır Testi yapılmıştır. Çalışmanın test sonuçlarında, kısa dönemde Türkiye'de askeri harcamalar ile işsizlik oranı arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunamamış fakat uzun dönemde askeri harcamaların işsizlik oranını negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Barış Öztuna ve Kezban Özçelik Kaynak'ın *Üniversite Öğrencilerinde İşsizliğe Yönelik İşsizlik Kaygısı Ve Umutsuzluk: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma* başlıklı çalışmasında Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin işsizlik kaygısı ve umutsuzluğu incelemektir. Çalışmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket bölümlerden oluşmaktadır. İlk bölüm demografik sorulardan meydana gelmiştir. Anketin diğer bölümlerinde ise, umutsuzluk ölçeği ve işsizlik kaygısı ölçeği kullanılmıştır. Ankette beşli Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Veriler IBM SPSS V23 ile analiz edilmiştir. Çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören ve 2019 yaz stajını Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesinde yapan 213 katılımcı ile araştırma tamamlanmıştır. Katılımcıların %71,8'i kadın ve %28,2'si erkektir. Katılımcıların %76,1'i 18-20 ve %22,2'si 21-23 yaş aralığındadır. Umutsuzluk ölçeği ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir. Ekonomideki istihdam zorlukları ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir. Çevresel ve sosyal baskı ortalama değerleri bölümü isteme durumuna göre farklılık göstermektedir. Mehmet Akif Arvas ve Asima İsaoglu'nun *Mülteci Hareketleri ve İşgücü Piyasası İlişkisi: Van İli Üzerine Araştırma* başlıklı çalışmasında mülteci hareketlerinin Van ilindeki istihdam ve işgücü piyasası koşullarına etkileri incelenmektedir. Çalışmada dört ana faktör; memnuniyet, uyum, sağlık ve gelir tespit edilmiş ve bu faktörler ile demografik değişkenler arasındaki ilişki istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Çalışmadan elde

edilen sonuçlara göre; Suriyelilerin, Van'da 4000 lira ve üzeri kazanan 60 yaş grubu, evli, yüksek lisans öğrencisi ve mülteciler çalışma ve yaşam koşullarından memnun. Öte yandan, Suriyeli mülteciler uyum ve sağlık koşulları bakımından en memnun grup olurken, Iraklı göçmenler gelir koşulları açısından en memnun grup oldu

E-Journal of Yasar University dergisinin yeni sayısı 2021 yılının Ocak ayında çıkacak olup yeni sayıda yine kendi alanının araştırma, yöntem ve modellerin kullanıldığı özgün çalışmalar ile buluşmayı ümit eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dileriz.

E-Journal of Yasar University adına
Doç. Dr. Meltem İnce Yenilmez